

поширення фінансових шоків та розробку регуляторних інструментів для зниження ризиків. Моніторинг та превентивне виявлення ознак нестабільності забезпечують швидке реагування на загрози [4]. Поєднання цих підходів сприяє стабільності фондового ринку та знижує ймовірність утворення нових фінансових бульбашок.

Отже, фінансові бульбашки є повторюваним явищем на ринках, і, незважаючи на уроки минулого, інвестори знову і знову потрапляють у пастку жадібності та ірраціонального оптимізму. Розуміння їхніх причин, механізмів та наслідків допоможе уникнути значних фінансових втрат у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Економічна бульбашка. *Wikipedia*. URL: <https://salolii.com/08E1451>.
2. Історія фінансових ринків. Від класиків — сучасникам / за ред. Девіда Чемберса та Елроя Дімсона ; пер. з англ. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. — 308 с.
3. Асадчев Ю. Економічні бульбашки: причини виникнення, характеристика та основні цикли. *Lexliga*. 2025. URL: <https://lexliga.ua/tpost/dv13zj05v1-ekonomichn-bulbashki-prichini-viniknennya>
4. Гонгало С. Теоретичний конструкт стабільності фондового ринку. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2024. Том 334 № 5, С. 369-374. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-334-55>

Abstract: *the actual economic nature of financial bubbles is investigated, their causes, stages of development and socio-economic consequences are investigated. It is established that, despite access to modern analytical tools, markets remain vulnerable to speculative overheating. The use of behavioral finance, network methodology and monitoring tools is proposed to reduce systemic risks and stabilize financial markets.*

Keywords: *economic bubble, stock market, investment, behavioral finance.*

Науковий керівник:

Боднар О.А.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 336.02

Фінансова безпека України в умовах воєнного стану

Інна Політікіна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *фінансова безпека України в умовах воєнного стану набуває особливого значення, оскільки війна створює безпрецедентні виклики для економіки країни. Дослідження фінансової безпеки України в умовах воєнного стану є важливим для розробки стратегій та заходів, спрямованих на захист економіки країни та забезпечення її сталого розвитку.*

Ключові слова: *загрози, фінансова безпека, воєнний стан, принципи, дефіцит бюджету, державний борг, міжнародні валютні резерви.*

Фінансовий сектор держави відіграє вирішальну роль у забезпеченні розвитку економіки країни через фінансові інструменти та стимули. Стабільність і захист цього сектору є важливими чинниками, що гарантують фінансову та національну безпеку держави. Підвищення фінансової безпеки країни безпосередньо залежить від впровадження ефективної монетарної політики, проведення реформ у банківській системі та на фінансових ринках.

Кривавий конфлікт, початок якому поклала російська федерація, став суттєвим викликом для України, що спричинило глобальне занепокоєння. За цих обставин як внутрішні, так і зовнішні загрози національній безпеці держави зросли. На думку експертів, очікується, що цей конфлікт посилить глобальну економічну та фінансову кризу.

Фінансова безпека може бути охарактеризована як «здатність фінансової системи захищати, підтримувати та забезпечувати стійкість своїх фінансових інтересів у довгостроковій перспективі, водночас мінімізуючи негативний вплив зовнішніх і внутрішніх факторів, що можуть загрожувати фінансовій безпеці» [1, с. 137].

На нашу думку, фінансова безпека держави найточніше визначається як захист фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин, забезпечення злагодженості та збалансованості фінансової системи, її здатності протистояти внутрішнім і зовнішнім ризикам та загрозам, що сприяє ефективному функціонуванню національної економіки та сталому економічному зростанню, а також створенням законодавчої бази та належного правового регулювання діяльності фінансових інститутів.

Фінансова безпека – це складна багаторівнева система, яка формується з ряду підсистем, які відрізняються за структурою та логічним вмістом. Фінансова безпека – важлива складова економічної безпеки, що стосується не лише держави у цілому, а й територіальних громад, національних галузей, економічних структур, окремих домогосподарств та осіб [2].

Відбувається трансформація системи фінансової безпеки від моделі, зосередженої лише на інтересах держави, до моделі, що враховує та узгоджує інтереси громадян, домогосподарств, підприємств, організацій, установ, галузей, регіонів і суспільства в цілому [3].

Для перемоги у війні потрібні фінансові ресурси. Доходи від бюджету зменшилися до початку великої війни через пандемію. Питання фінансової безпеки буде більш нагальним, адже війна триває. Розмір внутрішнього валового продукту, дефіцит бюджету, обсяг державного боргу та міжнародних резервів валюти - це показники, що визначають рівень фінансової безпеки. Важливо знайти компроміс для того, щоб забезпечити витрати на захист

країни, дотримання бюджетного дефіциту, державного боргу та соціального захисту населення [5].

Світовий банк ВВП зменшився на 45% через війну в 2022 році, про втрати третини ВВП вказує Національний банк України. Згідно з оцінками аналітиків НБУ, ВВП відновиться лише через 2-3 роки. Наслідки повномасштабної війни охоплюють прямі втрати інфраструктури, руйнування підприємств, блокування морських портів, значні втрати людського капіталу та зниження попиту в більшості секторів економіки. Вплив цих факторів залишатиметься суттєвим до кінця цього року, тоді як у наступні роки відновлення очікується завдяки зменшенню безпекових ризиків. Прогнозовані темпи відновлення у 2023–2024 роках становитимуть 5–6% на рік. Через повномасштабну війну Україна недоотримає від 1,3 до 1,9 трильйона грн, що перевищує довоєнний річний державний бюджет. У разі падіння ВВП на 45%, як прогнозує Світовий банк, втрати можуть сягнути 2,4 трильйона грн [4].

Основною умовою забезпечення фінансової безпеки є зупинка бойових дій. Проте навіть в умовах воєнного стану слід розпочинати розробку стратегії фінансової безпеки з урахуванням сучасних реалій та перспективи подолання існуючих та потенційних загроз. Під такою стратегією розуміють економічний та політичний курс, що реалізується фінансовими органами державної влади, а також економічними та фінансово-банківськими структурами. Цей курс має на меті створення умов та пошук ресурсів для фінансової стабілізації й економічного зростання, зберігаючи та зміцнюючи цілісність України, її економічний простір та фінансову систему.

Отже, основними напрямками зміцнення фінансової безпеки України можна вважати: підвищення ефективності системи оподаткування; забезпечення збалансованості бюджетів шляхом збільшення доходів, скорочення витрат, оптимізації структури видатків та залучення як неемісійних, так і емісійних джерел для покриття дефіциту бюджету; формування достатнього обсягу фінансових ресурсів для реалізації завдань в умовах криз, спричинених війною; удосконалення боргової політики; поступове зниження рівня інфляції та стимулювання кредитування.

Список використаних джерел:

1. Ситник Н. С., Стефанків Б. О. Фінансові аспекти складників економічної безпеки держави. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2022. Випуск 1–2 (44). С. 136–140.
2. Кравчук Н. Я., Колісник О. Я., Мелих О. Ю. Фінансова безпека: навч.-метод. посібник. Тернопіль: Вектор, 2021. 277 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/584/1/book.pdf>.
3. Кульпінський С. Роль фінансової безпеки України в поглибленні інтеграційних стосунків з європейськими країнами. Фінансова консультація. 2022. № 5. С. 34–38.
4. Марченко О. М., Пушак Я. Я., Ревак І. О. Фінансова безпека держави: навч. посібник. Львів, 2020. 356 с.
5. Спіфанов А. О., Пластун О. Л., Домбровський В. С. та ін Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія; за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А. О. Спіфанова. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2024. 295 с.

6. Боднар О.А. Модернізація фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах цифровізації. Наукові перспективи № 2(32) 2023. С.234-246. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-2\(32\)-234-246](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-2(32)-234-246).

Abstract: *The financial security of Ukraine under martial law is of particular importance, as war creates unprecedented challenges for the country's economy. The study of the financial security of Ukraine under martial law is important for the development of strategies and measures aimed at protecting the country's economy and ensuring its sustainable development.*

Keywords: *financial security, threats, principles of financial security, budget deficit, public debt, international currency reserves.*

Науковий керівник:

Боднар О.А., канд. екон.наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет

УДК 336

Місце банківських установ на фондовому ринку України

Натан Рудь,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок

Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація. *Визначено роль банків у функціонуванні фондового ринку; види діяльності банків на фондовому ринку; вплив банків на розвиток фондового ринку України; окреслено проблеми та перспективи участі банків у фондовому ринку.*

Ключові слова: *фондовий ринок; банківські установи; цінні папери; емісійна діяльність, депозитарна система.*

На сьогодні банки займають провідне місце серед загального обсягу операцій на фондовому ринку, активно працюючи на різних його сегментах.

У більшості розвинутих країн банки відіграють важливу роль на ринку цінних паперів, проте їх діяльність обмежується щодо обсягів та видів операцій із метою мінімізації ризиків, характерних для таких операцій. Водночас традиційні банківські операції меншою мірою створюють загрози для стабільності банківського сектору.

Банківські установи є ключовими учасниками фондового ринку, виконуючи функції посередників, інвесторів та емітентів. Вони забезпечують ліквідність ринку шляхом купівлі та продажу цінних паперів; активно беруть участь у розміщенні та обігу державних і корпоративних цінних паперів.

Банки об'єктивно опиняються в центрі суперечливих і кризових процесів, характерних для ринкової економіки. Водночас стрімкий розвиток українських банків став фундаментом для створення повноцінних ринкових відносин та